

Kirje „Työn Vallalle“.

Minua huolestuttaa tämä kahtiajako maamme johtavissa piireissä, että nim. toiset tahtovat säilyttää nykyistä tasavaltaista hallitusmuotoa, toiset taas tahtovat tehdä Suomesta kuningaskunnan; minua se huolestuttaa, sillä tuosta eripuraisuuden siemenestä saattaa kasvaa pahojakin seurauksia. En edes pidä mahdottomana, että tuonkaltaisen asian takia saattaisi syntyä uusi kansalaissota.

Kun täysin rauhallisesti koetan punnita molempien puolien näkökantoja, näen molemmissa hyvää. Tasavallan kannattajat ovat tosissaan, samoin kuningaskunnan. Tasavallalla itsellään on hyvät puolensa, samoin kuningaskunnalla. Minä olisin tyytyväinen ja lainkuuliainen kummankinlaisen hallituksen alamaisena, kunhan vain jokaisen kansalaisen oikeudet ja vapaudet ovat taatut. Eivätkö itse asiassa hallitusmuodot aina ole muotoja? Muoto taas ei sinänsä ole mitään ilman elähyttävää elämää. Tasavalta voi olla huono ja kuningaskunta voi olla huono. Jos tasavallassa on ainaisia riitoja presidentinvaalista, jos ministerit ovat erimielisiä eikä kellään ole lujaa kättä ja laajinta valtaa, silloin ei se kansa suurestikaan edisty sivistyksessä. Jos taas kuninkaalla on valta käsissään, mutta hän itse heikkoudessaan antautuu esim. hovinsa johdatettavaksi, ei ole takeita siitä, että hänen kansansa olisi onnellinen. Mitä taas tehdään nukke- ja koristekuninkaalla, jolla ei mitään valtaa ole? Näitä arvostelevia huomautuksia voisi keksiä loppumattomiin. Tarkotukseni on vain sanoa, etten mitään ehdotonta hyvää näe kummassakaan hallitusmuodossa.

Ja niin ollen ei mielestäni ole muuta kuin yksi ratkaisu koko pulmalle: se kansa, joka kärsimyksellä ja verellä on taistellut itsensä vapaaksi muukalaisten ylivallasta, se kansa on oikeutettu itse päättämään asiasta. Ja voidakseen siitä päättää, täytyy sen saada harkita kysymystä. Sentähden neuvoisin: älkäämme pitäkö liikaa kiirettä!

Meillä on tasavaltainen hallitusmuoto. Älkäämme nyt hätäilkö sitä muuttamaan. Emmehän vielä ole kokeneet sen hyviä, jos ei huonojakaan puolia. Ei punainen kapina ollut suoranaudessa tekemisessä tasavallan kanssa. Ei meidän punaisuutta peläten tarvitse muuttua kuningaskunnaksi. Kyllä täytyy olla jalompia motiiveja ottaaksemme semmoisen askeleen.

Vaan tehkäämme valistustyötä. Esittäkööt vapaasti sekä kuningaskunnan että tasavallan puoltajat omia näkökohtiaan ja perustelujaan. Tapahtukoon se ilman kiihkoa ja agitatsionia. Mutta pidettäköön mikäli mahdollista silmällä sitä, että tiedot näistä asioista leviävät kaikkiin maamme piireihin.

Sitten jonkun ajan kuluttua kun kansamme on kypsä, on sille annettava tilaisuus lausua mielipiteensä ja vaatia sen täyttymistä. Ja jos Suomen kansa silloin haluaa kuninkaan, on se saava kuninkaan. Eikä kukaan saata moittia, että hänelle tyrkytettiin kuningas.

Sillä mitä me kaikki kaipaamme? Mitä me tahdomme? Viisaan hallituksen, joka antaa jokaisen hyvän ja lainkuuliaisen ihmisen tuntea, että hän elää onnellisessa, hyvin järjestetyssä, vapaamielisessä, eteenpäin pyrkivässä ja aito suomalaisessa sivistysmaassa. Koko sydämestämme saatamme rakastaa kuningasta, jos hän on tuleva. Mutta koko sydämellämme saatamme myös kannattaa kotimaista tasavaltaista hallitusta, jos niin on oleva. Pääasia, että kansa itse on saanut muodon valita.

Sammatissa toukokuun 30 p:nä 1918.

Pekka Ervast.